Kung Agne och hans död på Agnefit.

Av

BIRGER NERMAN.

Kung Agne omtalas i två källor: Snorre Sturlesons berömda Ynglingasaga, författad under förra hälften av 1200-talet, samt den från tiden omkring år 1200 härrörande Historia Norwegiæ, ett i Norge ? författat arbete, som bl. a. innehåller en kortfattad skildring av Ynglingaätten, vilken skildring utgör ett utdrag ur ett parti av den i början på 1100-talet skrivande isländingen Are Frodes nu förlorade äldre Islendingabók. I Ares bevarade yngre Islendingabók uppräknas Agne i den där förekommande stamtavlan över Ynglingaätten, men intet nämnes här om honom. Både Snorres och Ares förnämsta källa har varit den fornnorska dikten Ynglingatal, författad kort efter 800-talets mitt av Tiodolf från Hvin. Snorre meddelar utdrag av denna dikt i Ynglingasagan.

Snorres berättelse är av följande lydelse[1]:

Agni hét sonr Dags, er konungr var eptir hann, ríkr maðr ok ágætr, hermaðr mikill, atgørvimaðr mikill um alla hluti. Þat var eitt sumar, er Agni konungr fór með her sinn á Finnland, gekk þar upp ok herjaði. Finnar drógu saman lið mikit ok fóru til orrostu; Frosti er nefndr hǫfðingi þeira. Varð þar orrosta mikil ok fekk Agni konungr sigr; þar fell Frosti ok mikit lið með honum. Agni konungr fór herskildi um Finnland ok

[1] Jag citerar F. Jónssons edition av *Heimskringla*, Kbhvn 1911, sid. 14 f.

Överstycket: två fågelformade bronsspännen från Öland samt en del av ett bältesbeslag av silver från Blekinge (yngre järnåldern).

lagði undir sik ok fekk stórmikit herfang; hann tók ok hafði með sér Skjálf, dóttur Frosta, ok Loga, bróður hennar. En er hann kom austan, lagði hann til Stoksunda; hann setti tjǫld sín suðr á fitina; þar var þá skógr. Agni konungr átti þá gullmenit, þat er Vísburr hafði átt. Agni konungr gekk at eiga Skjálf; hon bað konung at gera erfi eptir fǫður sinn; hann bauð þá til sín mǫrgum ríkismǫnnum ok gerði veizlu mikla. Hann var allfrægr orðinn af fǫr þessi. Þá váru þar drykkjur miklar. En er Agni konungr gerðisk drukkinn, þá bað Skjálf hann gæta mensins, er hann hafði á hálsi; hann tók til ok batt ramliga menit á háls sér, áðr hann gengi at sofa. En landtjaldit stóð við skóginn ok hátt tré yfir tjaldinu, þat er skýla skyldi við sólarhita. En er Agni konungr var sofnaðr, þá tók Skjálf digrt snœri ok festi undir menit; menn hennar slógu þá tjaldstǫngunum, en kǫstuðu lykkju snœrisins upp í limar trésins, drógu þá síðan, svá at konungr hekk næst uppi við limar, ok var þat hans bani. Skjálf ok hennar menn hljópu á skip ok røru í brot. Agni konungr var þar brendr ok er þar síðan kǫlluð Agnafit á austanverðum Taurinum vestr frá Stokssundi. Svá segir Þjóðólfr:

Þat telk undr,
ef Agna her
Skjalfar rǫð
at skǫpum þóttu,
þás gœðing
með gollmeni
Loga dís
at lopti hóf,
hinns við Taur
temja skyldi
svalan hest
Signýjar vers.

Den korta notisen om Agne (han kallas felaktigt Hogne) i Historia Norwegiæ lyder[1]:

Alricr autem genuit Hogna; istum uxor sua juxta locum Agnafit, qui nunc Stokholmr dicitur, propriis manibus interfecit suspendendo ad arborem cum catena aurea.

* *
*

[1] Historia Norwegiæ's parti om Ynglingaätten finnes återgivet och lättast tillgängligt i F. Jónssons upplaga av *Ynglingasagan*, Kbvn 1912, sid. 70 ff. Om den textkritiska editionen av arbetet se nedan sid. 160 not 1.

Man har, som bekant, i våra dagar velat förneka såväl konung Agnes som nästan hela den svenska Ynglingaättens historiska existens. I några arbeten[1] har jag emellertid sökt visa, att en sådan uppfattning ingalunda är riktig, utan att tvärtom största delen av den svenska Ynglingaätten är historisk; jag har även sökt fastställa en kronologi för ätten.

Den svenska Ynglingaätten har, frånsett de första, säkert ohistoriska konungarna, hos Snorre följande utseende (jag anger även den kronologi, jag uppställt för konungarna):

Vanlande	
Visbur	
Domalde	
Domar	
Dyggve	
Dag	
Agne, Alrek o. Erik, Alf o. Yngve, Jorund	400-talet
Aun	död i slutet av 400-talet l. senast omkr. 500
Egil	död straxt före 516
Ottar	död omkr. 525
Adils	död i slutet av 500-talet
Östen	död straxt före l. omkr. 600
Yngvar	död omkr. 600 l. i början av 600-talet
Anund	död omkr. 640
Ingjald	död efter 650
Olov trätälja	död i slutet av 600-talet

Historia Norwegiæ och Ares yngre Islendingabók överensstämma med Snorre utom däri, att Agne i dem uppräknas efter, ej före Alrek samt att i det förra arbetet Alf, i det senare Erik och Alf saknas.

Beträffande de äldsta konungarna, de, vilkas namn börja

[1] Jfr Nerman i *Rig* 1919, sid. 48.

på V eller D, rör man sig ännu på tämligen osäker mark. Jag har emellertid sökt visa, att uppgifterna om Vanlandes och Domars gravsättning tydligen stämma överens med det gravskick, som vi genom arkeologien veta ha varit rådande i Uppland under romersk järnålder. Denna överensstämmelse antyder, att vi i fråga om dem antagligen ha att göra med historiska personer. Men, förutsatt att konungarna Vanlande-Dag äro historiska, vi ha dock, åtminstone f. n., ingen möjlighet att avgöra, om ordningsföljden är riktigt återgiven i Ynglingasagans tradition. Då blir också en närmare datering av dessa Ynglingar omöjlig.

I och med övergången till Agne komma vi in på säkrare grund. Agne inleder, som synes, hos Snorre raden av de svenska Ynglingar, vilkas namn börja med vokal. I Ares tradition följer han däremot, som nämnt, efter Alrek, i det denne inleder de vokalbörjande namnens rad.

Jag har påvisat, att namnen i denna konungaserie, om de återföras på folkvandringstidens former, tydligen även följt den s. k. variationsprincipen, vilken innebar, att vissa namnelement upprepades i namnlängden. Man vet, att denna princip iakttagits i det verkliga livet under folkvandringstid. Några av Ynglingarna äro och det i samma ordningsföljd som i Ynglingasagan betygade från en annan källa, den från tiden omkring 700 e. Kr. härrörande fornengelska dikten Beowulf. Redan dessa förhållanden antyda, att konungarna fr. o. m. Agne t. o. m. Olov trätälja i stort tillhöra verkligheten. Vad särskilt namnet Agne beträffar, ingår första ledet av dess urnordiska form **Agina* även i **Agilaʀ*, den urnordiska formen för namnet Egil, vilket namns bärare är en säkert historisk medlem av Ynglingaätten, död i början av 500-talet.

Genom på historisk väg vunna hållpunkter för raden Aun—Olov trätälja och genom att jag lyckats med visshet bestämma, att Aun, Egil och Adils fått sin gravplats i Uppsala högar samt Ottar i Ottarshögen i Vendel, Uppland, har det blivit mig möjligt att giva en detaljerad kronologi för den svenska Yng-

lingaätten fr. o. m. Aun, vilken del av ätten jag samtidigt visat vara riktigt återgiven hos Snorre. Denna kronologi torde jag kunna betrakta som allmänt accepterad[1].

Osäkrare äro hållpunkterna för gruppen Agne, Alrek och Erik, Alf och Yngve, Jorund.

Att Alrek och Alf förekomma i på varandra följande generationer är påfallande. Namnen lyda i urnordisk form **Alarīkiʀ* och **Aþawolfaʀ*. Men dessa namn äro de samma som västgoternas största konunganamn Alarik och Ataulf! Den store Alarik fick, som bekant, sin svåger Ataulf till efterträdare. Man synes icke kunna värja sig för den tanken, att sveakonungarnas namn stå i samband med västgotakonungarnas. Sedan jag gjort denna sammanställning, har jag blivit uppmärksammad på, att den redan framlagts av Emil Svensén i hans *Svenska historien för svenska folket* I, sid. 377 ff.

Än märkligare blir emellertid överensstämmelsen, om vi granska de kronologiska förhållandena.

Alarik föddes omkring 370. 395 erhåller han konunganamn, 401 sker hans första uppbrott mot Italien, och 410 faller Rom, världens huvudstad, i hans händer. Samma år bortryckes han hastigt av döden.

Ataulf för 412 västgoterna till Gallien, men redan 415 mördas han i Spanien.

Övergå vi till den svenska konungalängden, befinna vi oss med Aun, den förste av de konungar, som gravsatts i de stora Uppsalahögarna, i säkert bestämbar tid. Han dör framemot eller omkring år 500 e. Kr. Tyvärr sakna vi säkra hållpunkter för att avgöra, om Snorres genealogi i detaljer är riktig beträffande de närmast föregående konungarna, raden Agne—Jorund; vi ha också sett, att källorna äro oense om Agnes plats. Det är emellertid påfallande, att Alrek och Alf äro några led tidigare än Aun, d. v. s. de skulle, om vi få förutsätta, att den ifrågavarande delen av Ynglingaätten är i stort någorlunda riktig (jag vågar ej räkna med, att alla de

[1] Se Montelius, *Ynglingaätten*, i *Nordisk Tidskrift* 1918, h. 4, sid. 213 ff.

närmare detaljerna om dessa Ynglingars släktskapsförhållanden äro riktiga), tillhöra tiden omkring år 400 och början av 400-talet. Men därmed ha vi kommit till Alariks och Ataulfs tid.

Alarik är, som bekant, den berömdaste av sin tids germanska konungar, den stora hjältegestalten från folkvandringarnas begynnelsetid. Säkert har hans namn redan tidigt trängt ut i den germanska världen, ända upp i det avlägsna Skandinavien. Ataulf är den andra stora germanhövdingen från denna tid.

Det nära kronologiska sambandet mellan Alarik och Ataulf å ena sidan, Alrek och Alf efter den här uppställda kronologien å den andra kan knappast vara tillfälligt. Det synes berättigat att antaga, att Alrek och Alf uppkallats efter Alarik och Ataulf.

Men äro källornas uppgifter om Alreks och Alfs plats i Ynglingalängden någorlunda riktiga, då kunna vi även antaga, att Agne blivit i huvudsak riktigt placerad i stamtavlan. Därvid är att märka, att han snarast med Snorre bör sättas före Alrek, ej efter denne, då ju Alrek och Alf nära sammanhöra till tiden.

Agnes död skulle då snarast ha inträffat i början av 400-talet.

Huruvida med Agne en ny ätt, vars namn alla börja med vokal, blir härskande i Uppland eller om, som Snorre framställer saken, Agne och hans efterföljare härstamma från de konungar, vilkas namn börja på D, kan icke avgöras. Säkert är, att fr. o. m. Agne variationsprincipen iakttages i den svenska Ynglingaättens namn, som nu alla börja på vokal. De namnelement, som användes i denna grupps namn, äro i stort sådana, som användes i germanska furstenamn överhuvud. Då Agne skulle ge sin son namn, kunde han sålunda välja den berömde Alariks utan att därför behöva bryta mot de namngivningsprinciper, han hade att följa; liknande var förhållandet, då Alfs fader skulle ge sin son namn.

Det är f. ö. antagligt, att den svenska konungaätten an-

såg sig vara släkt med goterkonungarna. Enligt Ynglingasagan hade ju Ynglingaättens gudomliga stamfäder från goterområdet nere vid Svarta havet invandrat till Sverige, en invandring, vilken, som bekant, har sin fullständiga arkeologiska motsvarighet under 200- och 300-talen. Det är också möjligt, att Agnes ätt verkligen var en under dessa tider invandrad gotersläkt. Men räknade sig de svenska Ynglingarna i släkt med goterkonungarna, då var det så mycket mera naturligt, att medlemmar av den svenska konungaätten uppkallades efter de berömda Alarik och Ataulf. — Denna uppkallning kan ha skett, medan västgotakonungarna ännu levde, och behöver ej vara identisk med den i Norden under vikingatiden rådande seden att låta det nyfödda barnet ärva namn efter en *avliden* anförvant.

Men visar det sig, att Snorres Ynglingalängd i stort är någorlunda riktig beträffande 400-talet, då ha vi anledning att upptaga berättelsen om Agne till behandling ur synpunkten av dess historiska trovärdighet.

* *
*

Snorres berättelse om Agne gör icke något fantastiskt intryck; den har icke karaktär av ett sagomotiv. Namnen på Finlandshövdingen och hans son äro väl tydligen uppdiktade (*Frosti* ='frosten', *Logi* ='lågan'), ehuru åtminstone det senare existerat som verkligt namn både på fornvästnordisk och fornsvensk botten[1]. Huruvida namnet *Skjálf*, vilket utom som namn på Agnes drottning endast förekommer som ett binamn till Fröja[2] och av Noreen[3] tolkats som 'den skälvande' ='norrskenet', är verkligt eller fingerat, vågar jag icke avgöra. Likaså kunna andra detaljer vara uppdiktade. Men bortser man från sådana moment och ser berättelsen i stort, har den en

[1] Se Lind, *Norsk-isländska dopnamn och fingerade namn från medeltiden* samt Lundgren-Brate, *Personnamn från medeltiden*, i *Svenska Landsmålen*, h. 45, 56, 130.

[2] Se Lind, a. a.

[3] Noreen, A., i *Uppsalastudier tillegnade Sophus Bugge*, sid. 216.

enkelt relaterande hållning. Sveakonungen Agne, som är en stor härman, ger sig en sommar över till Finland, besegrar och dödar en hövding samt rövar dennes dotter. Hemkommen till Stocksund äktar han henne, men då Agne vid en fäst blivit drucken, hämnas den rövade bruden genom att låta hänga honom. Härvid spelar hans dyrbara guldhalssmycke någon roll. Platsen kallas sedan Agnefit.

Berättelsen om Agne innehåller två huvudmoment: hans färd till Finland och hans död på Agnefit. Vi börja med det förra.

Uppgiften, att Agne företagit en färd till Finland, finnes endast i Snorres prosa, icke i de bevarade partierna av Ynglingatal eller i Historia Norwegiæ. Är det sannolikt, att någon sådan färd ägt rum?

Från tiden omkring Kr. f.—omkring 500 e. Kr. föreligga i Finland fynd nästan uteslutande från landets västra eller sydvästra delar. Enligt Hackman, som utförligt och på ett utmärkt sätt behandlat dem i sitt arbete *Die ältere Eisenzeit in Finnland* (1905) och senare i korthet i *Text till Atlas öfver Finland* (1910), visa fynden inflytande huvudsakligen från Sverige och Östersjöprovinserna. De flesta föremålen från denna tid äro av skandinaviska eller ostbaltiska typer. Även gravskicket visar dels skandinaviska, dels ostbaltiska drag. De skandinaviska elementen, vilka utan tvekan angiva en svensk befolkning, äro även talrika under den efterföljande tiden. I de ostbaltiska elementen ser Hackman utan tvivel med rätta uttryck för en finsk befolkning, som enligt hans mening (vilken dock i detta fall icke blivit oemotsagd) under århundradena e. Kr. f. från Ostbalticum sjövägen kommit över till Finland. Denna finska befolkning tillväxer så småningom allt mera.

De arkeologiska förhållandena tala således icke emot, utan snarare för riktigheten av Snorres uppgift, att Agne företagit en färd till Finland, varvid han kämpat mot och besegrat finnarna. Det är väl kanske sannolikt, att en del eller större delen av det bebodda Finland vid denna tid hörde under det redan nu mäktiga sveaväldet. Vilken Agnes mission i Finland

varit, därom kan man icke framställa annat än gissningar. Hans tåg kan ha gällt att lägga nya delar av Finland under sveaväldet, att undertrycka ett uppror o. s. v.

Även bakom Snorres fantastiska och i detaljer klart uppdiktade berättelse om Vanlandes färd till Finland torde nog kanske gömma sig en kärna av sanning.

Vi övergå härefter till det senare huvudmomentet i Snorres berättelse: Agnes död på Agnefit.

I berättelsen härom spelar guldhalssmycket en framträdande roll.

Snorre uppger, att smycket är en släktklenod, detsamma som Visbur ägt och till vilket en förbannelse är knuten. Men dessa uppgifter äro av sådan karaktär, att de kunna misstänkas vara uppdiktade — släktklenoder, särskilt sådana, som äro fördärvbringande, äro omtyckta i all hjältediktning. Därtill kommer, att ingen säkerhet finnes för, att Visbur och Agne tillhöra samma ätt. Det inses då lätt, att föga vikt behöver fästas vid ifrågavarande uppgifter.

Sagan innehåller några viktiga uppgifter till belysning av smyckets utseende.

Halssmycket är av guld. Det är icke slutet, ty det kan hopbindas. Slutligen måste smycket vara ganska hållbart.

Med denna kännedom om sagans guldhalssmycke gå vi att undersöka guldhalssmyckena i verkligheten.

Guldföremål uppträda i Sverige ganska rikligt under bronsåldern, särskilt dess yngre del[1]. Bronsåldern kommer oss dock ej vid i detta sammanhang.

Guldfynden upphöra emellertid fullständigt efter bronsålderns femte period. Enligt Montelius[2] förekommer under hela tiden från omkring 750 f. Kr. till framemot år 100 e. Kr. intet enda guldfynd från Sverige.

Under senare hälften av första århundradet e. Kr. börja

[1] Montelius, *Guldarbeten från bronsåldern, funna i Sverige*, i *Fornvännen* 1916, sid. 1 ff.

[2] Montelius, a. a. sid. 33.

guldfynden åter uppträda, till att börja med i mera blygsam skala. Med 200- och 300-talen tilltaga de i betydelse för att under 400- och 500-talen, som bekant, nå en storartad rikedom och prakt. Efter 500-talets mitt upphöra guldfynden plötsligt i stort[1]. Däremot äro förgyllda föremål senare vanliga[2]. Under vikingatiden, då silvret uppträder än rikligare än guldet under folkvandringstid, spelar guldet en mera blygsam roll.

Det är alltså till tiden omkring 50—omkring 550 e. Kr. och till vikingatid, vi ha att vända oss.

Från vikingatiden kunna vi genast bortse. Medan silverhalsringar förekomma i stor mängd under denna tid och armringar av guld äro funna i ej obetydligt antal, känner jag från Statens Hist. Museum i Stockholm blott en enda halsring av guld från samma tid. Det är en av tämligen tunn, dubbelvikt ten snodd ring, vars ena ända bildar en ögla, i vilken den andra ändans hake griper in. Ringen är funnen i Fjälkestads sn, Kristianstads län (Inv.-nr 2353). Ringen har icke den tjocklek, som förutsättes för sagans guldhalssmycke; vidare kan icke uttrycket *batt ramliga* passa in på denna typ.

Från 100-talet finnas inga halsringar i guld. Sådana uppträda i Sverige först senare.

Djurhuvudringarna i guld, som i Norden uppträda omkring år 200 e. Kr. och fortleva in på 300-talet, uppfattas allmänt som spiralarmringar. Huruvida de med blott 2 utplattade partier och nu ej spirallagd ten i några fall kunnat få tjänstgöra som halsringar må lämnas därhän. I varje fall ha de, använda som halsringar, ej gärna kunnat hopbindas. Vidare har tenen på dessa ringar ej den tjocklek, som erfordras för att kunna bära en man.

Även de under 200- och 300-talen uppträdande guldringarna med platta breda ändar, *Svenska Fornsaker,* fig. 341, 342, vilka ringar förmodats vara huvudringar, men säkert tjänst-

---

[1] På Gottland fortsätta brakteater av guld ännu efter 500-talet.

[2] Några förgyllda halsringar känner jag icke från Sveriges järnålder.

gjort både som hals- och armsmycken, intressera oss ej här, emedan de, använda som halsringar, ej kunnat hopbindas.

Från tiden omkring år 300 och 300-talet förekomma i Sverige några öglehalsringar i guld, alla av Kossinnas[1] stadium II (*Svenska Fornsaker,* fig. 343) utom en, som representerar hans stadium III (*Svenska Fornsaker,* fig. 349). Även

Fig. 1. Halsring av guld. Fagernäs, Näshulta sn, Söderm. 1/3.

dessa kunna dock ej ifrågakomma, då vi söka efter paralleller till Agnes guldhalssmycke, detta redan på den grund, att ingen av dem når en sådan storlek, att den bör ha varit ett mansmycke. Vidare äro de för smala. Liksom Fjälkestadsringen kunna de heller knappast med fördel hopbindas.

Det återstår endast att undersöka *en* grupp av guldhalssmycken.

Fig. 1 visar en i ett stycke gjord halsring, vars något för-

[1] Kossinna i *Zeitschrift f. Ethnologie* 1905, sid. 399 ff.

tjockade ändar nå bortåt 1/2 varv förbi varandra. Ändarna fasthållas vid de inre partierna genom guldtenslindningar. Ringen är oornerad. Den återges på figuren i 1/3 skala och är således

Fig. 2. Halsring av guld. Ryd, Skabersjö sn, Skåne. 1/2.

av mycket ansenlig storlek. Den är funnen vid Fagernäs i Näshulta sn, Södermanland (Stat. Hist. Mus. Inv.-nr 12060).

I fig. 2 se vi en liknande ring. Ändarna fasthållas här vid varandra genom en mellan dem fastlödd smal guldribba. Ringens främre hälft är rikt ornerad. Orneringen består vid ändarna av runtlöpande ringar och vulster samt längre in av bl. a.

halvmånformiga fördjupningar med upphöjda punkter. Ringen härrör från Ryd, Skabersjö sn, Skåne (Stat. Hist. Mus. Inv.-n 13651).

Fig. 3. Halsring av guld. Neder-Ljungby, Tanums sn, Boh. 2/3.

Typologiskt yngre än dessa halsringar äro enligt Montelius[1] sådana ringar, som bestå av 2 delar, förenade genom en enkel ledgång. Detta innebär naturligtvis icke, att de förra ringarna nödvändigtvis måste ha upphört vid de senares framträdande, endast, att den 2-delade typen uppkommit senare än den i ett stycke gjorda.

Fig. 3 återger en oornerad ledad ring. Den är anträffad

[1] Montelius, *Den nordiska jernålderns kronologi,* i *Sv. Fornm.-för. Tidskr.* X, sid. 87.

vid Neder-Ljungby i Tanums sn, Bohuslän (Stat. Hist. Mus. Inv.-nr 1538).

Slutligen se vi i den fig. 4 avbildade berömda halsringen

Fig. 4. Halsring av guld. Tureholm nära Trosa, Söderm. 2/3.

från Tureholm nära Trosa, Södermanland, (Stat. Hist. Mus. Inv.-nr 21) en ledad ring, rikt ornerad med bl. a. halvmånformiga och triangulära figurer i nyssnämnd teknik och försedd med två guldringar, vilka fasthålla ändarna vid de inre tenpartien.

Angående denna ringgrupps utbredning torde fyndområ-

det fortfarande vara det samma som Montelius[1] konstaterat för de vid 1890-talets slut kända exemplaren. Montelius fann, att ringarna utom i Norden, där de anträffats ganska talrikt, endast hittats i norra Tyskland, varifrån några exemplar voro kända. Antalet ringar har blott obetydligt ökats sedan dess. I Finland och Östersjöprovinserna äro några liknande ringar påträffade, men de äro av silver eller brons.

I en uppsats *Folkvandringstidens guldringar* i *Fornvännen* 1918, sid. 55 ff. har Gunnar Ekholm velat härleda dessa ringar ur de yngsta djurhuvudarmringarna, Hackmans s. k. D-typ[2], som är funnen i några exemplar i Finland och varav 1 exemplar förekommer i Lifland samt 1 i Storkågefyndet i Västerbotten[3]. Denna utveckling skulle ha försiggått i Ostbalticum. Då de oledade ringarna av här behandlade grupp äro av mycket enkel typ, håller jag dock, med erkännande av det rimliga i Ekholms uppslag, för sannolikast, att typen är autokton. En oornerad ring som fig. 1 behöver givetvis ej förutsätta någon prototyp. Det skulle emellertid föra för långt att här närmare diskutera frågan om dessa ringars uppkomst, vilken f. ö. icke spelar någon större roll i detta sammanhang; problemet kommer dessutom att upptagas till behandling av fil. kand. Olov Janse, som förbereder en ingående undersökning över folkvandringstidens svenska guldföremål. Här må blott framhävas, att såväl ringarnas form (de förtjockade ändarna) som ornamentikens begränsning till främre delen, stundom därav blott ytterytan, någon gång blott till ansvällningarnas ändpartier, vilka drag anförts som antydningar om ringarnas härstamning från djurhuvudringarna, få sin naturliga förklaring genom hänvisning till ringarnas karaktär av halssmycken, avsedda att låta det främre partiet, speciellt dess ytteryta, särskilt framträda.

---

[1] Montelius, n. a. a. sid. 83 ff.

[2] Hackman, *Die ältere Eisenzeit in Finnland*, sid. 214.

[3] Hjärne, E., *Bronsfyndet från Storkåge*, i *Fornvännen* 1917, sid. 154, fig. 1 c.

Av stor vikt för oss är däremot frågan om dessa ringars tidsställning.

Tureholmsringen kan genom djurornamentiken på de i samma fynd ingående svärdsbeslagen (avbildade t. ex. *Svenska Fornsaker,* fig. 408, 409, 419) dateras till slutet av 400-talet eller tiden omkring år 500 e. Kr.[1] Till ungefär samma tid kunna andra ledade ringar med månornament genom samtidigt funna föremål, bl. a. mynt och brakteater, hänföras[2]. Den månornerade ringen av typ fig. 2 från Bragnum i Floby sn, Västergötland, har av Montelius[3] daterats till andra hälften av 400-talet. Montelius[4] har framhållit, att månornamentet huvudsakligen uppträder på de ledade ringarna, under det att orneringen av instämplade trehörningar huvudsakligen förekommer på de typologiskt tidigare oledade ringarna. Vi ha alltså att räkna med en icke alltför begränsad tid för våra ringar. Det är också klart, att före ringar som fig. 2 och 4 måste ligga andra enklare. Ehuru de oledade ringarna tyvärr ännu ej hittats tillsammans med föremål, som kunna datera dem till tiden omkring år 400 (de förekomma överhuvud taget i ytterst få upplysande kombinationer; jfr Montelius i *Sv. Fornm.-för. Tidskr.* X, sid. 83 not 2 och där citerad litteratur), kan det icke vara minsta tvivel om, att de enklare av dem existerat redan vid denna tid. Har Ekholm rätt i, att de oledade ringarna uppkommit ur djurhuvudringarnas D-typ, vilken tillhör 300-talet, böra de föreligga färdigbildade redan vid tiden omkring år 400.

Guldhalsringarna som fig. 1—4 äro i många fall så stora, att de mycket väl kunna vara manssmycken. Detta gäller särskilt de oledade. Dessas ofta ansenliga storlek beror ej på, att en oledad ring måste ha stor diameter för att ej brytas sönder, då ju guldet, som bekant, är en böjlig metall. Stor-

[1] Stjerna i *Antikv. Tidskr. för Sverige* XVIII: 4, sid. 51.

[2] Se Montelius i *Sv. Fornm.-för. Tidskr.* X, sid. 86.

[3] Montelius, *Mästerstycken i Stat. Hist. Mus.*, h. 1 (1912), sid. 10.

[4] Montelius i *Sv. Fornm.-för. Tidskr.* X, sid. 87.

leken av vissa ringar, t. ex. fig. 1 och 2, synes t. o. m. snarast böra tydas så, att dessa varit mansprydnader. Att män varit utstyrda med guldhalssmycken är ingen ovanlig företeelse. Jag erinrar t. ex. om, att hos gallerna under århundradena närmast f. Kr. f. guldhalsringar uteslutande buros av män. Guldhalsringarna ha väl snarast, i de fall då de utgjort manssmycken, varit ett slags värdighetstecken, som tillkommit högtstående män.

De här ifrågavarande guldhalsringarna passa till fullo in på sagans guldhalssmycke. De grövre bland dem, t. ex. fig. 1—4, äro så tjocka, att en man mycket väl kan hänga i dem. Ringändarna ha fastbundits bl. a. genom trådlindningar och slutna ringar, vilket illustrerar uppgiften, att kung Agne band halsringen, innan han gick att sova.

Det kan icke vara en tillfällighet, att de enda guldhalssmycken från hela vår järnålder, som passa in på Snorres uppgifter om konung Agnes guldhalssmycke, tillhöra just den tid, under vilken Agnes död faller. Sagans guldhalssmycke måste vara en halsring av här studerat slag.

Men om så är förhållandet, ha vi fått en tidsbestämning för uppkomsten av traditionen om konung Agnes död. Berättelsen härom kan i sin ursprungliga form icke vara senare än den tid, under vilken man ännu använde eller mindes ifrågavarande ringar. Traditionen om Agnes död går tillbaka till 400-talet eller senast början av 500-talet.

Men kan traditionen om kung Agnes död föras tillbaka på en tid, som ligger så nära Agnes egen levnad, då blir sannolikheten stor för, att bakom berättelsen gömmer sig en kärna av sanning. Det är nämligen knappast troligt, att man 100 år efter konungens död vetat så litet om densamma, att en berättelse härom fritt kunnat uppdiktas.

Med det sagda har jag naturligtvis icke velat påstå, att Agnes död nödvändigtvis måste i detalj ha tillgått så, som Snorre skildrar densamma. Åtskilliga moment i sagans beskrivning kunna vara uppdiktade. Jag säger endast, att det

är sannolikt, att Agne hängts och att en guldhalsring spelat någon roll vid hans död.

Det återstår att diskutera frågan om Agnefits läge.

Jag hade ursprungligen tänkt att i denna uppsats mera ingående kunna behandla det mycket omdebatterade Agnefit-problemet. Emellertid har det visat sig, att en ingående behandling av detta problem skulle bli så vidlyftig, att den omöjligt kan företagas i detta sammanhang utan att förrycka proportionerna för denna uppsats. Jag får således, under förhoppning att längre fram kunna ägna frågan om Agnefit en specialstudie, här begränsa mig till att i korthet framhäva några viktiga punkter.

Vad först betydelsen av det fornisländska *Agnafit* angår, brukar *fit* tolkas som 'lågt och sankt strandparti'.

Som vi sett, uppger Snorre i kapitlet om Agne, att Agnefit är beläget på östsidan av Tören väster om Stocksund. Vi ha likaledes sett, att Historia Norwegiæ direkt förklarar Agnefit vara identiskt med Stockholm — *Agnafit, qui nunc Stokholmr dicitur*[1]. Dessa uppgifter ge emellertid icke erforderlig klarhet över det närmare läget av Agnefit.

Agnefit nämnes utom i Snorres och Historia Norwegiæ's berättelser om Agne endast i två andra berättelser. Den ena är berättelsen om Hjalmar och Ingeborg, vilken i olika form

---

[1] Uppgiften saknas visserligen i den från 1400-talet härrörande skotska handskrift, vari Historia Norwegiæ föreligger. Emellertid vet man, att uppgiften förekommit i den ursprungliga avfattningen av arbetet. Historia Norwegiæ har under medeltiden varit bekant i Sverige. Redan senast under förra hälften av 1300-talet togos här avskrifter av partiet om Ynglingaätten; avskrifterna föreligga nu i handskrifter från 1300- och 1400-talen. Det är i dessa avskrifter, uppgiften, att Agnefit är identiskt med Stockholm, förekommer (Se Gustav Storms edition av *Historia Norwegiæ* i *Monumenta Historica Norvegiæ*, särskilt sid. 99, 213, 225 ff., XVIII f.). Det finnes ingen anledning antaga, att uppgiften först tillkommit i Sverige. Att den är ursprunglig framgår tvärtemot av flera skäl (Se a. a. sid. 99 not. 6. Jfr även Storm, *Snorre Sturlassöns historieskrivning*, Kbhvn 1873, sid. 24; märk, att en uppgift rörande Dag, vilken ävenledes blott finnes i de svenska avskrifterna, där visas ha tillhört den ursprungliga texten).

finnes bevarad i Hervararsagan och i sagan om Orvar Odd; Agnefit omnämnes här i den s. k. Hjalmars dödssång, av vilken de båda sagorna meddela olika versioner[1]. Detta ställe är av mindre vikt och kan här förbigås. Av så mycket större betydelse är den andra berättelse, vari Agnefit nämnes. Det är berättelsen om den norske konungen Olov Haraldssons (den heliges) härnadståg i Mälaren omkring år 1000 e. Kr.

Man synes i våra dagar huvudsakligen sysselsätta sig med en version av denna berättelse, Snorres egen framställning i hans Olovssaga. Vi skola därför börja med denna, helst som vi då också föras direkt in på frågan om Stocksund.

Av Snorres saga finnas två redaktioner, den allmänt kända, som ingår i Heimskringla, och den s. k. särskilda Olovssagan[2]. Av de båda redaktionerna föreligga många handskrifter från skilda tider[3]. I stort överensstämma emellertid redaktionerna i fråga om skildringen av Olovs härnadståg i Mälaren; de kunna därför här betraktas som en enda.

Som bekant innehåller Snorres Olovssaga en livfull skildring av, hur Olov lyckas taga sig ut ur Mälaren. Snorre berättar, att denna sjö blott har ett enda avlopp, Stocksund, vilket på grund av sin ringa bredd vid högvatten i Mälaren förvandlas till ett forsande fall. När Olov efter att länge ha härjat på Mälarstränderna vill söka sig ut ur Mälaren, finner han, att sveakonungen — det är Olov skötkonung — spärrat Stocksund. Ett kastell befann sig, enligt vissa handskrifter på östra, enligt andra på västra sidan om sundet och svearnas härstyrka, enligt vissa handskrifter söder, enligt andra öster om Stocksund. Olov låter då gräva igenom näset Agnefit, och

---

[1] De båda formerna av dödssången finnas återgivna i t. ex. Heusler u. Ranisch, *Eddica minora,* sid. 49 ff.

[2] Denna är efter den äldsta handskriften utgiven av P. A. Munch och C. R. Unger under titeln: *Saga Olafs konungs ens helga* (Christiania 1853).

[3] Se F. Jónssons kritiska edition av *Heimskringla,* Kbhvn 1893—1900, inledningen, och inledningen till den i föregående not nämnda editionen av den särskilda Olovssagan.

eftersom högvatten rådde i Mälaren, fylldes graven med vatten. För fulla segel och strykande medvind styrde så Olov Haraldssons skepp igenom rännan ut till havs. Det uppkomna sundet kallades sedan Konungssund.

Tidigare har man vanligen tolkat Snorres beskrivning av Stocksund och Agnefit så, att Snorre med Stocksund avsett den nuvarande Norrström i Stockholm och att han trott Agnefit vara ett lågt näs, som förenat den nuvarande Stadsholmen med Söder Mälarstrand. Ännu tolkas Snorre vanligen på detta sätt, så bl. a. av Rud. Elander[1], som endast opererar med Snorres egna uttalanden om Stocksund och Agnefit. Elander söker visa, att Snorres uppgifter om Stocksunds utseende vid högflöde i Mälaren utmärkt passa in på förhållandena i Norrström på Olov den heliges och Snorres tid, varemot utmed Mälaren ingen annan punkt finnes, där vattnet under nämnda tider kunnat dämmas upp, så att det bildat ett forsande utflöde. Emellertid ha, särskilt i våra dagar, några författare, vilka likaledes endast sysselsätta sig med Snorres uppgifter om Stocksund och Agnefit, velat tyda dessa uppgifter på annat sätt. Frans de Brun[2] har hävdat, att Snorre tänker sig såväl Stocksund som Agnefit i Södertäljetrakten och att de bägge lokaliteterna även förefunnits där. Oskar Lundberg[3] däremot anser, att Snorre med Agnefit avser näset mellan sjöarna Norrviken och Edsviken nära Tureberg i Uppland. Ända till detta näs gick på Olov den heliges tid Mälarens vatten via den nuvarande Edssjön fram. Över nämnda näs har Olov, menar Lundberg, tagit sig ut ur Mälaren; från Edsvikens sydända leder det nuvarande Stocksund ut till havs. Lundberg anser dock, att Snorre med det av honom skildrade avloppet för Mälaren avser den nuvarande Norrström; här hade Olov först sökt sig ut. Emellertid kallar Snorre enligt Lundberg detta

---

[1] Elander, *Snorres Stocksund* (Göteborg 1917).

[2] De Brun, *Agnafit och Sotaskär* (Stockholm 1915).

[3] Lundberg, *Var låg det gamla Agnafit?*, i *Stockholmstidningen* 17/9 1916.

avlopp felaktigt för Stocksund, vilket namn egentligen tillkommit det nuvarande sundet med detta namn.

Var Snorre föreställer sig läget av Stocksund och Agnefit blir alldeles klart, om vi gå till en annan version av berättelsen om Olovs härnadståg i Mälaren[1]. Denna version förekommer i isländingen Styrmer frodes saga om Olov den helige, av vilken saga nu blott föreligga brottstycken i den s. k. Flatöboken, en isländsk handskrift från andra hälften av 1300-talet[2]. Styrmer var samtidig med Snorre, något äldre än denne, och levde lång tid, antagligen som huskaplan, på Snorres gård, medan denne utarbetade sina konungasagor. Styrmers Olovssaga har också visats vara en av Snorres källor. Styrmer berättar nu, att när Olov vill söka sig ut ur Mälaren — han kallar sjön *Mar,* ej *Lǫgr* som Snorre —, men tydligen icke kan komma ut ur mynningen (dess namn Stocksund nämnes ej), seglar han direkt *at nesi, því er gengr af Agnafit;* det uppstår nu ett under, vid Olovs bön brister näset itu, varvid en farbar segelled uppkommer, genom vilken Olovs skepp oskadda nå ut på havet. *Þat heitir síðan Konungssund, en Stokkholmr þat er af sprakk milli ósminnis ok Konungssunds.*

Jämförelsen mellan Snorre och Styrmer visar således fullt tydligt, att Snorre med Stocksund åsyftar Norrström och att Snorre liksom Styrmer tror, att Agnefit är södra delen av Stadsholmen, vilken genom ett lågt näs förbindes med Söder Mälarstrand. Även uppgiften, att Agnefit är Stockholm, i Historia Norwegiæ, vilken källa Snorre otvivelaktigt känt till[3], anger, att Snorres uppgifter måste tolkas på ovannämnda sätt.

En annan fråga är, huruvida Snorres uppfattning om läget av Stocksund och Snorres, Styrmers och Historia Norwegiæ's

---

[1] Om de olika Olovssagornas inbördes ålder och förhållande till varandra se O. A. Johnsens uppsats *Olavssagans genesis,* i *Edda* 1916, sid. 209 ff. och där citerad litteratur.

[2] *Flateyjarbok,* utg. av G. Vigfusson och C. R. Unger (Christiania 1859—68); den ifrågavarande episoden återfinnes i del II, sid. 28 f.

[3] Se Storm, *Snorre Sturlassöns historieskrivning,* sid. 24.

föreställning om läget av Agnefit överensstämma med verkligheten. Likaså blir det en annan fråga, i vad mån Snorres och Styrmers berättelser om episoden vid Agnefit kunna ha ett historiskt underlag.

Vad Stocksund beträffar, ha vi ingen anledning att betvivla, att det skulle vara det gamla namnet på Norrström. Tvärtom antydes detta redan av Stockholms eget namn. Det ena Stock-namnet har givetvis lätt gett upphov till det andra. Synbarligen har Jöran Sahlgren[1] rätt, då han därvidlag i Stocksund ser det primära namnet. Han tolkar Stocksund som sundet, över vilket en bro av stockar ledde — över Norrström gick den stora vägen från Uppsala ned i Södertörn. Man skulle dock även kunna tänka på andra betydelser. Så har det framhållits, att Stocksund kunde vara sundet, vari stockar blivit nedpålade (för att hindra fientliga fartyg att komma in i Mälaren). Har emellertid, fortsätter Sahlgren, den nuvarande Norrström fått namnet Stocksund, blev den nuvarande Staden mellan broarna holmen vid Stocksund, d. v. s. Stocksundsholmen, vilket reducerades till Stockholmen. Att Norrström burit namnet Stocksund framgår även av den isländska berättelsen om det på 700-talet utkämpade Bråvallaslaget[2]; denna berättelse är, frånsett Snorre, så vitt jag kan erinra mig, den enda forntida källa, vari namnet Stocksund förekommer. Här omtalas, att svearna med flottan foro ut genom Stocksund *(fóru út með leiðangrinn um Stokksund)* för att bege sig ti Östergötland. Det är givetvis Mälaravloppet Stocksund, som här avses. Att flottan skulle samlas i Edsviken och löpa ut genom det därvarande Stocksund är ju meningslöst.

I fråga om Snorres och Styrmers uppgifter om Agnefit stannar man genast inför dessa båda författares föreställning, att från det egentliga Agnefit, den nuvarande Stadsholmens södra del, utgick ett smalt och lågt näs, som förband Agnefit

[1] Sahlgren, *Namnet Stockholm*, i *Dagens Nyheter* 2/7 1917.

[2] *Fornaldar sögur norðrlanda*, utg. af C. C. Rafn (Kbhvn 1829 ff.) I, sid. 378.

med Söder Mälarstrand. Endast en geolog kan med bestämdhet yttra sig i frågan, huruvida Söderström fanns till på Olov den heliges tid eller icke. Den framstående kännaren av Sveriges förhistoriska geografi, dr J. V. Eriksson, har för mig uttalat, att han anser det icke vara tvivel om, att Söderström funnits till på denna tid, då, som bekant, vattnet stod ett par meter högre än nu. Är denna åsikt riktig, måste man naturligtvis, om man vill fasthålla vid lokalisationen av Agnefit till Stockholm, antaga, att Snorres berättelse om, hur Olov gräver sig ut igenom Agnefit, är uppdiktad. Även i och för sig förefaller denna skildring icke att vara mycket rimligare än Styrmers berättelse, enligt vilken farleden uppstår genom ett under. Man har förmodat, att en lokalsaga om, hur Söderström uppstått, genom att en jätte eller annan person här gräver en kanal, apterats på Olov och ligger till grund för Snorres berättelse om Olovs genomgrävning av Agnefit; en vidare utveckling av motivet skulle då vara att som i Styrmers tradition framställa episoden såsom ett av underverken i helgonets liv. Det behöves ju ej mera verklighet bakom Agnefitepisoden, än att Olov Haraldsson lyckats taga sig ut genom Söderström undan svearnas här och flotta, för att sägnen om Söderströms uppkomst skulle överföras på honom.

Men om Snorres och Styrmers uppfattning, att näset vid Agnefit nått Södertörn, är felaktig och om episoden rörande näsets genomgrävning eller bristning icke är historisk, följer därutav naturligtvis ingalunda, att den isländska traditionen tar fel, då den förlägger Agnefit till den nuvarande Stadsholmen.

Det kan invändas, att man kanske icke behöver fästa stor vikt vid Snorres uppfattning om läget av Agnefit och Stocksund, då hans i samband med dessa orter stående väderstrecksuppgifter förefalla att vara otillförlitliga. Så uppger ju Snorre i kapitlet om Agne, att Agnefit är beläget på östsidan av Tören (Södertörn) väster om Stocksund, samt i Olov den heliges saga, att, när Olov söker sig ut ur Mälaren, den norske konungen finner ett kastell öster (väster) om Stocksund och

sveahären söder (öster) om sundet. Av dessa uppgifter stämma ju endast den, att sveahären stod söder om Stocksund, och möjligen den, att hären stod öster därom (d. v. s. i så fall på östsidan av Staden i skydd av nuvarande Slottskullen) med våra nuvarande väderstrecksbegrepp. Det är också bl. a. för att få mening i uppgiften, att Agnefit är beläget på östsidan av Tören väster om Stocksund, som Lundberg framställt sin tolkning, att Snorre med Agnefit skulle avse näset mellan sjöarna Norrviken och Edsviken i Uppland (Lundberg har uppvisat, att vi även haft ett Tören i dessa trakter norr om Mälaren). Vi ha dock sett, att Snorre icke tänker sig detta läge för Agnefit.

Emellertid kan det å andra sidan invändas, att man kanske icke behöver fästa stor vikt vid dessa väderstrecksuppgifter. Det vore nämligen icke förvånande, om Snorre icke haft full klarhet över de ifrågavarande detaljuppgifterna. Och vidare har det framhållits, att man tydligen icke får bedöma Snorres väderstrecksuppgifter efter våra nuvarande väderstrecksbegrepp. Erland Hjärne[1] har påvisat, att de klassiska författarna haft den uppfattningen, att Skandinaviens utsträckning vore Ö—V, icke N—S, och att denna uppfattning även förefunnits i Norden. Nils Östman[2] har ytterligare visat, att denna kartbild tydligen ligger bakom Snorres väderstrecksuppgifter, som beröra Agnefit och Stocksund. Agnefit är enligt Snorre beläget på östsidan av Tören, d. v. s. på nordsidan av Södertörn (man bör observera, att Snorre tror, att Agnefit sammanhänger med Södertörn), väster om Stocksund, d. v. s. söder om Norrström. Snorre uppger, att ett kastell vid Olov den heliges utfärd ur Mälaren befann sig öster (väster) om Stocksund, d. v. s. norr (söder) om Norrström. Enligt Östman, som tror på kastellets tillvaro och accepterar läsningen väster om

---

[1] Hjärne, *Vagi fluvius och Vatå*, i *Namn och bygd* 1917, sid. 53 ff.

[2] Östman, *Stockholmsstudier i Snorre Sturlasons konungasagor*, i *Holmia* 1918, sid. 37 ff.

Stocksund, har kastellet varit beläget på den höjd, där det nuvarande slottet står. Här fanns, påpekar Östman, redan på 1300-talet ett slottstorn. Snorre uppger vidare, att sveahären var lägrad söder (öster) om Stocksund, d. v. s. öster (norr) om Norrström. Enligt Östman, som här följer läsningen söder om Stocksund, stod sveahären på östsidan av Staden i skydd av den nuvarande Slottskullen, en strategiskt utmärkt position. Snorres väderstrecksuppgifter utgöra således intet hinder för, att han har rätt i sin uppfattning om läget av Agnefit och Stocksund.

Viktigare är en annan invändning. Vi äga nämligen en tredje version av berättelsen om Olovs härnadståg i Mälaren, och denna version uppger icke, att Agnefit ligger inom det område, som upptages av det nuvarande Stockholm. Denna tredje version återfinnes i den s. k. legendariska Olovssagan[1], vilken är författad av en norrman eller isländing på Snorres tid och föreligger i en handskrift från 1200-talet.

Insjön, där Olov härjar, kallas här *Skarfr*. Härmed avses ju tydligt den nuvarande Skarven, den lilla fjärden norr om Stäket på vägen upp till Sigtuna. Emellertid skildras Skarven som ett mycket stort vatten, kring vilket många häraden ligga. När den norske konungen vill söka sig ut ur sjön, finner han den smala mynningen (dess namn nämnes ej) spärrad av svearnas flotta, varför han styr rakt på näset Agnefit, vilket även i denna berättelse vid hans bön brister sönder. Det utsäges direkt, att Olov genom näset seglar ut till hafs — *sigldi Óláfr ..... í gǫgnum nesit ok út til hafs.*

Det är med ledning av denna berättelse, som C. G. Styffe[2] velat söka Stocksund i Skarvens avlopp vid Stäket och Agnefit i det enligt honom redan på Olovs tid befintliga näset

---

[1] *Olafs saga hins helga*, utg. av R. Keyser o. C. R. Unge (Christiania 1849), sid. 12 f.

[2] Styffe, *Om konung Olof Haraldssons vikingatåg in i Sigtunafjärden, och den väg han tog för att komma därifrån*, i *Uppl. Fornm.-för. Tidskrift* III, sid. 3 ff.

väster om Stäkön[1]. Styffe har dock klart för sig, att Snorre lokaliserar Stocksund och Agnefit till det nuvarande Stockholm; emellertid skulle, menar Styffe, Snorre misstaga sig häruti.

Den legendariska Olovssagans skildring av Skarven som en mycket stor sjö, kring vilken många häraden ligga, och dess uppgift, att sundet, som uppkom genom Agnefit, ledde ut till havet, tyda på, att sagan med det stora vattnet egentligen avser Mälaren och med Agnefit en plats intill Mälarmynningen. Det är lätt att se, hur förväxlingen av Mälaren och Skarven uppstått. Även Snorre poängterar särskilt, att Olov Haraldsson låg ända uppe vid Sigtuna, således i Skarven. Har Olovs härnad i Skarven varit särskilt framträdande i hans Mälarvistelse, har den lätt kunnat dröja kvar i traditionen som det enda momentet i berättelsen om härnaden. En tradition, som icke så noga kände Svealands geografi och icke visste mera, än att Olov härjat vid Skarven och undkommit vid Agnefit, kunde då lätt taga delen för det hela, Skarven för Mälaren.

Den legendariska Olovssagans uppgift om läget av Agnefit står då icke i strid med de källors föreställningar, som vi tidigare studerat.

Jag kan således icke se, att några bärande skäl framställts mot riktigheten av Historia Norwegiæ's, Styrmers och Snorres uppfattning, att Agnefit utgjort södra delen av den nuvarande Staden mellan broarna i Stockholm. Här har varit en fit, en låg strandmark.

Snorre uppger, att Agne brännes på Agnefit, men anger ej närmare gravens utseende. Är Agnefit att söka inom det nuvarande Stockholm, har Agnes grav naturligtvis förstörts redan i gammal tid[2].

* *
*

[1] Detta näs har dock antagligen uppkommit senare; på Olovs tid var här sannolikt ännu ett sund.

[2] Jfr Nerman i *Rig* 1919, sid. 52 f.

I korthet uttryckt skulle resultatet av min undersökning vara följande.

Jag tror mig ha visat upp, att konung Agne är en verklig person, vars död sannolikt infaller i början av 400-talet e. Kr. Han synes ha företagit ett härnadståg till Finland. Han bringas om livet genom hängning; därvid spelar hans dyrbara guldhalsring någon roll. Halsringen har varit av den art, som i denna uppsats avbildade guldhalsringar visa. Platsen för hans död, som efter honom kallas Agnefit, har varit den södra delen av nuvarande Staden mellan broarna i Stockholm.

Denna episod är då den äldsta kända händelsen i Stockholmstraktens historia.